

Економічний механізм управління ефективністю праці в будівництві

*Торкатюк В.І., Трояновська О.Б., Соболева Г.Г., Примак М.В.,
Бутенко Т.Є., Чавикіна Ю.Б., Харківська національна академія міського
господарства*

В усіх ланках будівельного виробництва дедалі ширше впроваджується наукова організація праці (НОП). Підвищити продуктивність праці можна лише у разі правильної її організації. НОП передбачає застосування передової технології, досконалих пристроїв і інструментів, економії матеріалів, використання і впровадження у виробництво нових передових методів робіт, підвищення загальноосвітнього і технічного рівня робітників. Для виконання більшості будівельних робіт (мулярських, штукатурних, малярних тощо) потрібна узгоджена робота кількох робітників, оскільки кожний будівельний процес поділяється на окремі операції. Наприклад, для штукатурення приміщення треба підготувати поверхні, приготувати розчини, подати їх на робочі місця і поштукатурити поверхні. Якщо ці роботи виконуватиме один робітник, то йому доведеться витратити більше часу, ніж у випадку, коли їх будуть виконувати поопераційно декілька робітників. Крім того, ці роботи різного ступеня складності і повинні виконуватись робітниками різних кваліфікацій: підношення матеріалів – I-II розрядів, підготовка поверхонь – II-III розрядів, штукатурення залежно від складності – IV-V розрядів. Тому для виконання певного обсягу робіт робітників об'єднують у ланки. У складі ланки може бути від двох до семи робітників різної кваліфікації. Робітники нижчої кваліфікації приготують розчини, підносять матеріали і виконують найпростіші підготовчі операції, а кваліфіковані — виконують окремі види робіт відповідно кваліфікації. Така організація праці дає змогу кожному робітникові вдосконалювати свої навички, вчитись і підвищувати кваліфікацію.

Ланки робітників об'єднуються в бригади, які бувають спеціалізованими і комплексними. До складу спеціалізованої бригади входять робітники тільки однієї спеціальності. Так комплектують бригади мулярів, штукатурів, теслярів, малярів тощо. Проте організація таких бригад на сучасному рівні будівництва не завжди виправдовує себе. Тому останнім часом на великих об'єктах роботи виконують комплексні бригади, до складу яких входять робітники різних професій.

Працюючи в комплексній бригаді, кожний робітник може освоїти суміжну професію, навчитись користуванню машинами і механізмами. Так створюється зацікавленість робітників у підвищенні продуктивності праці, а разом з цим збільшується заробітна плата, зміцнюється трудова дисципліна, усувається плинність кадрів. До складу спеціалізованих бригад входять до 15 робітників, комплексних — до 25-30. Очолює бригаду найбільш кваліфікований робітник-бригадир, якого призначає або затверджує після обрання його членами бригади, адміністрація управління. Він керує роботами і працює сам нарівні з іншими членами бригади. Бригади комплектують

залежно від певного обсягу робіт і можливості застосування машин та механізмів. Форми організації праці в бригаді можуть бути різні, але в масовому будівництві роботи ведуть поточними методами: потоково-розчленованим, потоково-комплексним, потоково-конвеєрним тощо. Колектив бригади має широкі можливості щодо вибору форми організації праці, комплектування її складу, розподілу заробітку, стимулювання продуктивності праці тощо. Наприклад, впровадження такої форми організації праці, як бригадний підряд, сприяє підвищенню продуктивності праці, скороченню строків виконання будівельних робіт і підвищенню їхньої якості. Більш перспективним є наскрізний бригадний підряд, при якому об'єднується робота госпрозрахункових бригад підприємств будівельної індустрії, транспорту, ділянок комплектації і будівельників. Однією з форм організації праці є така, при якій бригада працює потоково-розчленованим методом. Суть цього методу полягає в тому, що весь обсяг робіт бригади поділяють на окремі ділянки (захватки). Роботи на ділянках розподіляють на окремі операції або групи операцій у межах певного циклу підготовчих і завершальних робіт (наприклад, підготовка поверхонь під штукатурення, нанесення і розрівнювання розчинів, остаточне опорядження штукатурки), які виконують по чергово спеціалізовані ланки бригади. Тому цей метод іноді називають потоково-циклічним. У процесі роботи ланки переходять з однієї ділянки на іншу. Щоб робітники підвищували кваліфікацію і оволодівали новими прийомами роботи, через певний проміжок часу ланкам доручають виконання інших операцій або видів (циклів) робіт. Організація роботи бригади за потоково-комплексним методом полягає в тому, що всі опоряджувальні роботи ведуться потоково на однакових за трудомісткістю захватках, але без розподілу їх на окремі цикли чи операції. За цим методом кожна ланка або бригада виконує весь комплекс підготовчих, основних і завершальних робіт у межах квартири, поверху, секції будинку. Робота ланок на захватках провадиться паралельно і узгоджується у часі.

Такий метод організації праці сприяє підвищенню відповідальності робітників за якість виконаних робіт, розвиває самостійність і творчий підхід до праці, підвищує її продуктивність. Для роботи за потоково-комплексним методом бригаду розподіляють на ланки з однаковим кількісним складом: три, чотири або більше чоловік. Окремо виділяють робітників, що обслуговуватимуть розчинозмішувач, розчинонасос або інші необхідні для роботи машини і механізми. До складу кожної ланки підбирають робітників різних кваліфікаційних розрядів, які будуть виконувати різні за складністю роботи на виділеній їм захватці. При цьому всі ланки повинні почати і закінчити всі роботи одночасно. Після цього вся бригада переходить на наступну захватку в цьому ж самому будинку або переїздить на інший об'єкт, де так само організовує свою роботу.